

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „ОБУЧЕНИЕ ЗА ИТ УМЕНИЯ И КАРИЕРА“

1. ОПИСАНИЕ НА ПРОГРАМАТА

Преходът към дигитална и зелена икономика изисква придобиване на умения, свързани с професиите на бъдещето. Същевременно работодателите в сферата на информационните технологии, както и в други области на икономиката, сигнализират за липсата на достатъчно подготвени специалисти. В отговор на тези потребности през 2016 година е подписано споразумение за сътрудничество между Министерството на образованието и науката (МОН) и представителите на ИТ индустрията и е разработена тази национална програма, изпълнението на която започва от учебната 2017 – 2018 г.

Националната програма е разработена в съответствие с приоритетна област 6 „Образователни иновации, дигитална трансформация и устойчиво развитие“ на Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 – 2030).

2. ЦЕЛИ И ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА

2.1. Обща цел на програмата – увеличаване броя на придобилите професионална квалификация по професия от професионалното направление „Компютърни науки“, които:

- се включват в пазара на труда или
- продължават образованието си във висши училища в професионалното направление „Информатика и компютърни науки“, или
- едновременно се включват в пазара на труда и продължават образованието си във висши училища.

2.2. Специфични цели на програмата :

2.2.1. Предоставяне на възможност на ученици от малки населени места да придобият професионална квалификация по професията „Приложен програмист“.

2.2.2. Предоставяне на възможност на ученици да придобият:

- професионална квалификация по 2 професии, едната от които по професията „Приложен програмист“ – по тази програма;
- профилирано образование и III степен на професионална квалификация по професията „Приложен програмист“;

- III степен на професионална квалификация по професията „Приложен програмист“ – за ученици, които се обучават по професията „Програмист“ с придобиване на II степен на професионална квалификация.

2.2.3. Разработване в партньорство с бизнеса и висши училища на учебно съдържание и учебни материали за професионално обучение по професията „Приложен програмист“.

2.2.4. Повишаване на академичната подготовка на учителите, преподаващи по програмата, чрез обучението им за преподаване на учебното съдържание по програмата.

2.3. Териториален обхват на програмата

Програмата предлага формат за обучение за придобиване на III степен на професионална квалификация по професията с код 481030 „Приложен програмист“ за ученици от цялата страна.

3. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

3.1. Мерки за преодоляване на проблема и срок на изпълнение :

3.1.1. Обучение на ученици за придобиване на III степен на професионална квалификация по професията с код 481030 „Приложен програмист“ с продължителност три учебни години – за ученици по т. 4.1.

а) За учениците, които постъпват в програмата в X клас за тригодишното обучение, учебната 2024 – 2025 година е:

- аа) първа учебна година – за учениците от X клас;
- аб) втора учебна година – за учениците от XI клас;
- ав) трета учебна година – за учениците от XII клас.

3.1.2. Обучение на ученици за придобиване на III степен на професионална квалификация по професията с код 481030 „Приложен програмист“ за срок от една учебна година – за учениците по т. 4.2.

а) За учениците, които постъпват в програмата в XII клас за едногодишното обучение, срокът на изпълнение на програмата е 2024 – 2025 учебна година.

3.2. Показатели за изпълнението на мерките :

3.2.1. Функциониращи в партньорство училище – университет – ИТ бизнес – 5 центъра за софтуерно обучение.

3.2.2. Брой ученици, включени в обучението за учебната 2024 – 2025 година :

а) Брой ученици, включени в тригодишния курс на обучение:

- не по-малко от **200** – за първата учебна година (учениците от X клас);
- не по-малко от **150** – за втората учебна година (учениците от XI клас);
- не по-малко от **100** – за третата учебна година (учениците от XII клас).

б) Брой ученици, включени в едногодишния курс на обучение – не по-малко от 20.

- 3.2.3. Брой ученици, успешно завършили обучение по програмата и придобили професионална квалификация по професията „Приложен програмист“:**
- а) за тригодишния курс на обучение – **не по-малко от 75;**
 - б) за едногодишния курс на обучение – **не по-малко от 15.**
- 3.2.4. Брой обучени учители по програмата за учебната 2024 – 2025 година – не по-малко от 20.**

4. ЦЕЛЕВА ГРУПА

- 4.1.** Програмата предлага формат за обучение за придобиване на III степен на професионална квалификация по специалността с код 4810301 „Приложно програмиране“ от професията с код 481030 „Приложен програмист“ от професионалното направление с код 481 „Компютърни науки“ за ученици от средни училища, профилирани гимназии и професионални гимназии, които не се обучават по професия от професионалното направление с код 481 „Компютърни науки“.
- 4.2.** Програмата предлага формат за обучение и на ученици в XII клас, които се обучават по професията с код 481010 „Програмист“ с придобиване на II степен на професионална квалификация, и да надградят професионалната си квалификация, като придобият III степен по професията с код 481030 „Приложен програмист“.

5. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОГРАМАТА

- 5.1.** Придобити професионални компетентности по професията „Приложен програмист“ в съответствие с потребностите на бизнеса.
- 5.2.** Засилване на партньорството **училище – университет – ИТ бизнес** за предоставяне на съвременно професионално обучение.
- 5.3.** Създадена пряка връзка между ученик и работодател и готовност на учениците след завършване на средно образование да започнат работа в софтуерни компании.

6. БЮДЖЕТ – 450 000 лв.

Изпълнението на дейностите по програмата може да се подпомага финансово от бизнес партньори, браншови организации, държавни и общински институции и др.

7. ДОПУСТИМИ КАНДИДАТИ

В програмата могат да се включат професионални гимназии и училища, в които се осъществява професионално образование по държавен план-прием за придобиване на

професионална квалификация по професии от професионалното направление код 481 „Компютърни науки“.

8. СРОК НА ИЗПЪЛНЕНИЕ

8.1. За учениците, които постъпват в програмата в X клас за тригодишното обучение, учебната 2024 – 2025 година е:

- а) първа учебна година – за учениците от X клас;
- б) втора учебна година – за учениците от XI клас;
- в) трета учебна година – за учениците от XII клас.

8.2. За учениците, които постъпват в програмата в XII клас за едногодишното обучение, срокът на изпълнение на програмата е 2024 – 2025 учебна година.

9. МЕХАНИЗЪМ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОТЧИТАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Наблюдението на изпълнението на програмата се осъществява чрез наблюдение на дейността на училищата центрове по т. 11.2. от началниците на регионалните управления на образованието на МОН, които изпращат не по-късно от 01.11.2025 г. до ръководителя на националната програма доклад за резултатите от изпълнението на дейностите и индикаторите съгласно т. 3.2. от програмата, бележки и предложения за оптимизирането ѝ – ако има такива, и др.

10. ДЕМАРКАЦИЯ И ДОПЪЛНЯЕМОСТ С ДРУГИ НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМИ ИЛИ ПРОЕКТИ, ФИНАНСИРАНЕ ОТ ЕВРОПЕЙСКИ ИЛИ ДРУГИ МЕЖДУНАРОДНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ

Дейностите и средствата по националната програма не могат да дублират дейности и средства с еднакво предназначение по други национални програми за развитие на образованието, друго национално финансиране, фондовете на Европейския съюз, както и други донорски програми.

11. ДОПУСТИМИ ДЕЙНОСТИ И СРОК НА ИЗПЪЛНЕНИЕ

11.1. Обучение на ученици за придобиване на III степен на професионална квалификация по специалността с код 4810301 „Приложно програмиране“ от професията с код

481030 „Приложен програмист“ от професионалното направление с код 481 „Компютърни науки“ :

11.1.1. Обучението на учениците се организира присъствено, в смесена форма – присъствено и от разстояние в електронна среда (ОРЕС), в свободното време на учениците – през седмицата, в събота и неделя и/или през ваканциите.

11.2. Дейностите по програмата се подпомагат от пет центъра, обособени към определени училища (училища центрове), в партньорство с висши училища.

11.2.1. Училища центрове:

- **Център София** – към Технологичното училище „Електронни системи“ – град София, и Техническия университет – София;
- **Център Правец** – към Професионалната гимназия по компютърни технологии и системи – град Правец, и Техническия университет – гр. София;
- **Център Пловдив** – към Математическата гимназия „Акад. Кирил Попов“ – град Пловдив, и Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“;
- **Център Русе** – към Професионалната гимназия по електротехника и електроника „Апостол Арнаудов“ – град Русе, и Русенския университет „Ангел Кънчев“;
- **Център Бургас** – към Професионалната гимназия по електротехника и електроника „Константин Фотинов“ – град Бургас, и Университета „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас.

11.2.2. Училищата центрове организират и провеждат обучението за посочените в таблицата области, като част от обучението може да се провежда в съответния град.

	Център Правец	Център Русе	Център Пловдив	Център Бургас	Център София
О	София област	Русе	Пловдив	Бургас	София
	Видин	Силистра	Стара Загора	Сливен	
Б	Враца	Разград	Пазарджик	Ямбол	
Л	Монтана	Шумен	Кърджали	Варна	
А	Плевен	Търговище	Смолян		
С	Перник	Добрич	Хасково		
Т	Кюстендил	Габрово			
И	Благоевград	Велико Търново			
	Ловеч				

11.2.3. Партньори на училищата центрове, освен университети, са и фирми и представителни организации от ИТ бизнеса.

11.3. Обучението на учениците по програмата се извършва в центрите по т. 11.2. и в професионални гимназии и училища – изнесени центрове, които разполагат с

необходимата материално-техническа база в съответствие с Държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията „Приложен програмист“.

11.4. Министърът на образованието и науката възлага на училищата центрове създаването на цялостната организация за реализиране на дейностите по програмата, като:

- осигурят необходимите условия и организация за кандидатстването на учениците от X и от XII клас за обучение за придобиване на професионална квалификация по професията „Приложен програмист“;
- осигурят необходимите условия и организация за предоставяне на учебно съдържание и тестови задачи, както и за комуникация между учителите/преподавателите и учениците;
- разработят и проведат процедура за подбор на участниците в обучението по програмата, като всеки център определя самостоятелно броя на групите и на обучаемите в тях – съобразно регионалните особености и възможностите за материална и преподавателска обезпеченост на обучението. От учебната 2024/2025 г. Център София ще преустанови приема на нови ученици за обучение по програмата;
- разработят програма за обучението;
- подберат и подготвят учители или преподаватели за провеждане на обучението;
- организират провеждането на тестове, а в края на целия период на обучението – полагане на държавен изпит за придобиване на професионална квалификация по професията „Приложен програмист“.

11.4.1. Координирането на дейността на петте центъра се осъществява от Център Русе към Професионалната гимназия по електротехника и електроника „Апостол Арнаудов“ – Русе, и Русенския университет „Ангел Кънчев“, включващо координиране на дейностите по:

- създаване на учебните материали и изпитните теми;
- изготвянето и изпълнението на графици за провеждане на занятията и на практически занятия на реално работно място (стажове);
- осигуряване на необходимото качество на провеждане на занятията, ресурсното и методическото осигуряване на дейностите по програмата;
- планиране и координиране на дейностите за повишаване на квалификацията на учителите и преподавателите;
- планиране и координиране на кампанията за прием на ученици;
- установяване и поддържане на сътрудничество с представителите на бизнеса.

11.4.2. Дейностите по поддържането и функционирането на електронната платформата „Портал за е-обучение в специалност „Приложно програмиране“ се осъществява от Център Бургас към Професионалната гимназия по електротехника и електроника „Константин Фотинов“ – град Бургас, и Университета „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас.

11.5. Общи дейности, изпълнявани от центрoвете по т. 11.2. и изнесените центрoве по т. 11.3. :

11.5.1. Подбор на участници за включване в обучението по програмата – провеждане на информационна кампания и изготвяне на входящите тестове за включване в програмата

11.5.2. Обучаване на учениците – организация и предоставяне на обучение.

11.5.3. Ако в центрoвете по т. 11.2. или в изнесените центрoве по т. 11.3. се обучават ученици от същото училище или те са повече от половината в група/ите, не се дължи наем за използването на помещенията за провеждане на занятия в тях.

11.5.4. Провеждане на тест за преминаване на учениците от един етап на обучението в друг въз основа на постигнати резултати.

11.5.5. Проверка на нивото на придобитите знания и умения на учениците след приключване на определените модули от обучението чрез провеждане на състезания между тях и с участие на партньорите от ИТ сектора.

11.5.6. Организиране и провеждане на държавен изпит за придобиване на професионална квалификация по професията „Приложен програмист“.

11.5.7. Организиране и провеждане на валидиране и удостоверяване на професионални знания, умения и компетентности за придобиване както на професионална квалификация по професията „Приложен програмист“, така и на част от същата професия – за един или за няколко модула, за курса на обучение по НП.

11.6. Специфични дейности, които изпълняват центрoвете по т. 11.2. :

11.6.1. Изготвяне на програма за обучението на учениците, етапи на провеждането му, критерии и тестове за преминаване на учениците от един етап в друг въз основа на постигнатите резултати.

11.6.2. Изготвяне на програми за ученици от по-малки населени места за учебни посещения в ИТ фирми, ИТ форуми, дни на отворените врати и др.

11.6.3. Събиране на информация за завършилите програмата и продължили през същата година обучението си във висши училища в професионалното направление „Информатика и компютърни науки“.

11.6.4. Събиране на информация за завършилите програмата относно продължаването им в системата на висшето образование в сходни професионални направления и/или започване на работа в сферата на ИТ технологиите.

11.6.5. Цялостно планиране и организиране на всички дейности на центъра по програмата за съответната учебната година и контролиране на изпълнението им. Обобщаване на информацията и представяне в МОН на финансов и технически отчет за изпълнение на дейностите по програмата.

11.6.6. Номиниране на ученици, завършили обучението си по програмата и придобили професионална квалификация по професията „Приложен програмист“, за награждаване с грамота от министъра на образованието и науката за постигнати отлични резултати в обучението. Номинирането се извършава по определени критерии: отличен успех, участие и класиране на призови места в състезания по програмиране и др.

11.6.7. Номиниране по определени критерии на учители и преподаватели за награждаване с грамота от министъра на образованието и науката в края на всяка учебна година за постигнати високи постижения в обучението на учениците по програмата и за принос в популяризирането и развитието на програмата.

11.7. Обучение на учители и преподаватели за преподаване на учебното съдържание по програмата, за което училищата центрове:

11.7.1. Изготвят програма за обучение на учителите и преподавателите и етапите на провеждането му, в т. ч. и за стажуване в ИТ фирми.

11.7.2. Осигуряват разработването на учебни материали, осигуряват лектори, техника и подходящи помещения (зали и др.) за обучението на учителите и преподавателите.

12. РАЗХОДИ, ДОПУСТИМИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ И ЕТАПИ НА ФИНАНСИРАНЕ

12.1. Разходи, допустими за финансиране:

12.1.1. Разходи за възнаграждения на лица, ангажирани с изпълнението на дейностите по програмата, включително хонорари за водене на учебни занятия на ученици, учители и преподаватели, на учебни практики, на проекти и летни академии, за методическо осигуряване на дейностите по обучението на учениците, за провеждане на тестове, за разработване и адаптиране на учебно съдържание, учебни материали, помагала и изпитен инструментариум, разходи за административно, техническо и софтуерно обслужване, координация и организация, вкл. и в електронна среда, на обучението на учениците, за цялостно планиране и организация на дейността на центровете за съответната учебна година, контролиране на изпълнението и отчитане – финансово и техническо, на реализираните дейности, осигурителните и здравноосигурителните вноски съгласно националното законодателство.

12.1.2. Разходи за командироване (дневни, пътни и квартирни) на лицата, наети за изпълнението на програма съгласно Наредбата за командировките в страната. В случаите,

когато командированото лице е ангажирано по програмата с граждански договор, разходите за командироване се признават за допустими само ако изрично са упоменати като право на разход в сключения договор.

12.1.3. Разходи за транспорт, храна, нощувки, наем на зали и помещения за обучения, семинари и за стажуване за учителите във фирми.

12.1.4. Разходи за организиране и провеждане на конференции, състезания, семинари и дни на отворените врати, за публичност и комуникация, в т. ч. за подготовка и реализация на публикации, изготвяне на табели, брошури, стикери за обозначаване на закупените активи, листовки и др., свързани с информация и публичност.

12.1.5. Разходи за канцеларски и други материали и консумативи, включително разходи за образователни материали и учебни пособия.

12.1.6. Разходи за организиране и провеждане на валидиране и удостоверяване на професионални знания, умения и компетентности за придобиване както на професионална квалификация по професията „Приложен програмист“, така и на част от същата професия – за един или за няколко модула, за курса на обучение по НП.

12.2. Етапи на финансиране:

Финансовите средства за учебната 2024 – 2025 година се превеждат на центрoвете по т. 11.2. **еднократно – до 01.12.2024 г.,** след одобрен от министъра на образованието и науката бюджет след представени от тях **не по-късно от 01.11.2024 г.:**

- а) финални отчети за изразходваните средства за учебната 2023 – 2024 година;
- б) проекти на бюджети за учебната 2024 – 2025 година.

13. УСЛОВИЯ И РЕД ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ФИНАНСИРАНЕТО

13.1. Финансирането по програмата се осъществява от бюджета на националната програма.

13.2. Допуска се съфинансиране от страна на фирми и организации на бизнеса, партниращи на училищата, включени в програмата.

13.3. Допуска се, при наличие на възможност в бюджета на МОН, предоставянето на допълнителни средства за обучение на по-голям брой ученици по програмата.

13.4. Изисквания към центрoвете по т. 11.2. за направените финансови разходи:

13.4.1. Да водят своевременно и точна финансова документация за разходите при спазване на националното законодателство в областта на финансовото управление и контрол.

13.4.2. Допустимите разходи за дейностите по изпълнение на програмата може да бъдат детайлизирани във вътрешни правила, разработени съвместно от петте центъра и утвърдени от главния координатор на програмата.

13.5. Ред за предоставяне на финансирането

Финансовите средства, необходими за обезпечаване на дейностите по програмата за учебната 2024 – 2025 година, се превеждат на центрoвете по т. 11.2. **еднократно** – до **01.12.2024 г.** след представени от тях финансови отчети за учебната 2023 – 2024 година и проекти на бюджети за учебната 2024 – 2025 година **в сроковете по т. 14.2.**

14. ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ПРОГРАМАТА

14.1. Междинен отчет за изпълнението на дейностите и изразходваните финансови средства за учебната 2024 – 2025 година – изготвя се от центрoвете по т. 11.2. в срок до 31 март 2025 г.

14.2. Финален отчет за изпълнението на дейностите и изразходваните финансови средства за учебната 2024 – 2025 година – изготвя се от центрoвете по т. 11.2. в срок до 1 ноември 2025 г.

14.3. Отчетите за изпълнението на дейностите по програмата се изпращат до ръководителя на националната програма от директорите на училищата центровете.